

ПЕРСПЕКТИВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Логойда В.М.,

*аспірант кафедри цивільного права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський Національний Університет»*

ORCID ID: 0000-0003-1261-909X

volodymyr.lohoyda@uzhnu.edu.ua

Логойда В.М., Перспективи врегулювання правового статусу криптовалюти в Україні

Стаття присвячена поточному стану та перспективам подальшого законодавчого врегулювання в Україні правового статусу криптовалюти (криптоактивів), насамперед в аспекті необхідності чіткого визначення її місця в системі об'єктів цивільних прав. Автор наголошує, що існуюча на сьогодні як на національному, так і на міжнародному рівні невизначеність щодо правової природи криптовалюти спричиняє прогалини у правовому регулюванні даного феномену, що з одного боку дає можливості для його вільного і прискореного розвитку, але з іншого – створює суттєві правові ризики для учасників відповідних правовідносин. На основі порівняльно-правового аналізу підходів різних країн світу до кваліфікації правової сутності криптовалюти, а також аналізу норм Законів України «Про запобігання корупції», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», прийнятого за основу і підготовлюваного до другого читання парламентом проекту Закону України «Про віртуальні активи» №3637 від 11.06.2020 та позицій національних регуляторів фінансового ринку та ринку цінних паперів автором розглядається в якості дискусійного підхід суб'єктів владних повноважень України до регулювання обігу віртуальних активів і, зокрема, такого їх виду як криптовалюта, в якості нематеріального активу (іншого нематеріального блага). Відзначається суперечність подібної кваліфікації з точки зору традиційних ознак нематеріальних благ (яскраво виражений особистий характер, неможливість існування такого блага у відриві від суб'єкта права без його згоди, відсутність майнового та економічного змісту) суті і господарському призначенню криптовалюти як платіжного засобу, у зв'язку з чим автор робить висновок про доцільність віднесення даного об'єкту цивільних прав до особливої (приватної) форми грошей, для чого пропонує здійснити їх детальнішу цивільно-правову класифікацію з розподілом на фіатні (готівкові, безготівкові, цифрові) і приватні (криптовалюти та електронні гроші).

Ключові слова: віртуальні активи, об'єкт цивільних прав, гроші, платіжний засіб, криптовалюта.

Lohoyda V.M., Prospects for settlement of the legal status of cryptocurrency in Ukraine

The article is devoted to the current state and prospects of further legislative regulation in Ukraine of the legal status of cryptocurrency (cryptoassets), primarily in terms of the need to clearly define its place in the system of objects of civil rights. The author emphasizes on the current uncertainty at the national and international level about the legal nature of cryptocurrency that causes gaps in the legal regulation of this phenomenon, which on the one hand allows its free and accelerated development, but on the other – creates significant legal risks for participants of the relevant legal relationships. Based on the comparative legal analysis of the approaches of different countries to the qualification of the legal essence of cryptocurrency, as well as the analysis of the Laws of Ukraine «On Prevention of Corruption», «On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of Proceeds from Crime, Financing Terrorism and Financing Spread of the Weapon of Mass Destruction», the draft Law of Ukraine « On Virtual Assets » №3637 of 11.06.2020 adopted as a basis and prepared for the second reading by the Parliament and opinions of national regulators of financial market and securities market the author considers as a debatable approach of Ukrainian authorities to regulation circulation of virtual assets and, in particular, such their type as a cryptocurrency, as an intangible asset (other intangible goods). There is a contradiction of such a qualification in terms of traditional features of intangible assets (pronounced personal nature, the impossibility of the existence of such goods in isolation from the subject of law without his consent, lack of property and economic content) and the economic purpose of cryptocurrency as a mean of payment. In this regard, the author concludes that there should be

an expediency of classifying this object of civil rights as a special (private) form of money, for which he proposes to carry out a more detailed civil law classification with a division into fiat (cash, non-cash, digital) and private (cryptocurrencies and electronic money).

Key words: virtual assets, object of civil rights, money, means of payment, cryptocurrency.

Виклад основного матеріалу: Відсутність правового регулювання державою будь-якого виду суспільних відносин одночасно є і перевагою, і недоліком. Перевагою – тому що державне регулювання об'єктивно ускладнює, уповільнює і здорожчує діяльність суб'єктів права. Недоліком – оскільки будь-яка діяльність в умовах відсутності ефективних засобів правового захисту, до якої призводить неврегульованість, означає ризик отримання істотних збитків без чітких перспектив їх відшкодування.

Фізичні та юридичні особи, що мають досвід проведення операцій з таким інноваційним продуктом як криптовалюти, історія яких на день написання цієї статті не налічує ще і півтора десятки років, повною мірою відчують справедливість цих тверджень.

Так, якщо говорити про позитивний бік відсутності (поки що) комплексного державного регулювання обігу криптовалют, то можна зауважити, що за висновком американської компанії Chainalysis Inc., яка з липня 2019 по червень 2020 проводила дослідження рівня прийняття криптовалют населенням та бізнесом різних країн світу [1], Україна є абсолютним лідером цього світового рейтингу у 2020 році. Причин такого успіху багато і значна їх частина знаходиться поза межами юриспруденції (в сфері освіти і науки, суспільної психології, економіки тощо), але тимчасова відсутність традиційного для України обтяжливого правового регулювання з боку держави, викликана новизною продукта, на який держава ще просто не встигла відрегулювати, – безумовно одна з них.

Але у довгостроковій перспективі проблеми, пов'язані з відсутністю правового регулювання, безперечно, переважають вигоди абсолютної свободи. Зароблені особою біткоіни повинні будуть колись перейти у спадщину – але як це надійно забезпечити, якщо анонімність криптовалютних гаманців робить їх недосяжними для впливу суду (у разі спорів між спадкоємцями)? А як ефективно стягнути борг із зобов'язаної особи, якщо у неї немає ліквідних активів, крім криптовалюти? Чи можна передати криптовалюту в кредит і нарахувати відсотки за користування нею? Цивільне право повинно давати відповіді на ці та багато інших питань, але для цього будь-яке правове явище повинно бути всебічно вивчене, класифіковане і належно врегульоване.

Незважаючи на ще порівняно коротку історію розвитку криптовалюти, питанням її правового регулювання і, в першу чергу, правової кваліфікації цього феномену, вже приділялася і продовжує приділятися значна увага дослідників різних напрямків юридичної науки, зокрема фінансового, цивільного, господарського та інформаційного права. На національному рівні це, насамперед, О. Бречко, М. Гребенюк, Т. Желюк, Р. Лук'яничук, А. Овчаренко, К. Пащенко, А. Проценко, В. Селезньов, В. Скрипник, С. Чаплян, С. Шимон та ряд інших. З-поміж закордонних дослідників певне теоретичне значення мають роботи Б. Бейна, Д. Вахрушева, С. Вепрева, С. ван Вінгердена, А. Вондрачкової, А. Грінспенса, В. Достова, О. Железова, Р. Коена, Е. Мака, В. Перова, Р. Урбана, Ф. Феірбенкса, Р. Фолсома, Л. Фрю, А. Хідзева, П. Шуста тощо.

У роботах вказаних вчених висловлюються різні концепції щодо правового статусу криптовалют, найбільш поширена з яких відносить криптовалюту до специфічного різновиду цифрової валюти (відмінного від електронних грошей і віртуальних валют), без державного контролю їх емісії. Тим не менше, як вітчизняна, так і зарубіжна юридична наука, а також суб'єкти владних повноважень, нормативна і правозастосовча практика ще не виробили відносно єдиного підходу до правової оцінки статусу криптовалюти як об'єкту цивільних прав, у зв'язку з чим питання потребує подальшого вивчення і обґрунтування на науковому рівні, закріплення на рівні національного законодавства та, з огляду на транскордонний контекст, міжнародно-правової уніфікації. Тому метою даної статті є спроба визначити найбільш сучасні і перспективні тенденції до унормування цього явища в національному законодавстві України, з урахуванням передового світового досвіду.

Для цього ми використаємо спеціально-юридичні методи дослідження, такі як: порівняльно-правовий, метод тлумачення норм права, з належною увагою і до загальнонаукової методології пізнання, насамперед діалектичного та аналітичного підходів.

Звичну для вітчизняної цивілістичної науки класифікацію об'єктів цивільних прав встановлює ст. 177 ЦК України, згідно з якою :

«Об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага.»

Як бачимо, розробники кодексу зробили цей перелік невиключним, залишивши можливість для класифікації нових об'єктів цивільних прав, які виникнуть в процесі розвитку людства. Публікація 31.10.2008 статті невідомого інженера-програміста (або групи осіб) з псевдо Сатоши Накамото «Біткоїн: електронна пірингова система готівки» [2] якраз і запропонувала концепцію такого нового об'єкта – криптовалюти – віртуального активу з платіжними функціями, створеного на основі однорівневого (децентралізованого) і анонімного механізму емісії та обігу, при якому завдяки технологічним рішенням (так званій системі розподіленого реєстру – blockchain) було надійно вирішено проблему «подвійних витрат», яка є центральною для належного забезпечення роботи будь-якої системи розрахунків.

З того часу криптовалюта здобула велику популярність і як технологічно зручний інструмент забезпечення розрахунків в мережі Інтернет, і як об'єкт інвестування та фондової торгівлі. Проте, її специфічні технологічні ознаки, а також суперечність між первісно задекларованими розробниками напрямками використання і небажанням (з очевидних причин) будь-якої держави втрачати контроль над фінансовою системою та її центральним елементом – емісією грошей, призвели до запеклих дискусій в законодавчому та експертному середовищі з приводу того, яким чином кваліфікувати даний об'єкт цивільних прав. Очевидно, що ця дискусія зовсім не є суто академічною, оскільки від тієї чи іншої кваліфікації залежить і правове регулювання операцій з криптовалютою, і далекосяжні наслідки для економічної системи тієї чи іншої держави, а з огляду на фактичну відсутність кордонів у віртуальному світі – для економік цілих регіонів та світу в цілому.

Основна дискусія розгорнулася навколо питання про кваліфікацію криптовалюти в якості одного з традиційних об'єктів цивільних прав (речі, в т. ч. гроші чи цінні папери / майнові права / результати робіт чи послуг / результати інтелектуальної чи творчої діяльності / інформація) або потребу виокремлення цього феномену в якусь нову категорію (в розумінні ст. 177 ЦК України – інші матеріальні чи нематеріальні блага). Перший підхід давав можливість негайно застосувати до криптовалюти вже існуючий традиційний масив законодавства (зокрема цивільного, господарського, фінансово-банківського, податкового, кримінального, антикорупційного тощо) та судової практики його застосування, тоді як другий потребував спеціального правового регулювання, до підготовки якого зазначений об'єкт цивільних прав залишався в так званій «сірій зоні», без ефективних засобів правового захисту прав та законних інтересів учасників відповідних правовідносин, але і з ширшими можливостями для старту розвитку внаслідок тимчасової відсутності обтяжливого державного регулювання.

Варто сказати, що єдності у підходах до правового статусу криптовалюти не було і до цих пір немає не тільки в Україні, але і на міжнародному рівні. Спектр позицій є вражаючим: від погляду на неї, як на грошовий сурогат, внаслідок чого Індія розглядає питання щодо повної заборони криптовалюти та криміналізації операцій з ними, а Росія і Китай (який взагалі ввів окрему категорію – віртуальний актив) намагаються значною мірою обмежити її обіг і маргіналізувати її економічне значення; до кваліфікації її як «електронних грошей» (Нідерланди, Бельгія), «приватних грошей» (ФРН, Великобританія), нематеріального активу (Чехія, Австрія), біржового активу (Норвегія), фінансового (фондового) інструменту (Фінляндія, Болгарія), засобу платежу (Швеція, Японія), валюти (Франція, Люксембург), прямого платіжного засобу, але не електронних грошей, цінного паперу, банківського рахунку, платежу чи переказу (Суд Справедливості ЄС) [3], засобу обміну (ЄЦБ), біржового товару, валюти чи іншої форми грошей (США) тощо. Більше того, по мірі розвитку цього явища окремі країни змінюють свої підходи від ліберальних до рестриктивних і навпаки, паралельно змінюючи і погляди на кваліфікацію даного об'єкта цивільних прав. Безперечно, з огляду на транскордонний характер використання криптовалюти, при віднесенні її Україною до того чи іншого виду об'єктів цивільних прав вивчення міжнародного досвіду є нагально необхідним.

Розглядаючи перспективи нормативного врегулювання правового статусу криптовалюти в Україні, слід насамперед відзначити прийняття парламентом України 02.12.2020 за основу розробленого робочою групою Мінцифри України проекту Закону України «Про віртуальні активи» [4], який станом на день написання цієї статті включено до порядку денного 5-ї сесії ВР України IX скликання для розгляду у другому читанні [5]. Щоправда, спроби комплексного врегулювання відносин, що виникають у зв'язку з обігом криптовалюти, робилися законодавцем і раніше – у цьому контексті можна згадати законопроекти: «Про обіг криптовалюти в Україні» (реєстр. №7183 від 06.10.2017), «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» (реєстр. №7183-1 від 10.10.2017), «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні)» (реєстр. N 7246 від 30.10.2017), «Про застосування технології розподіленого реєстру цифрових транзакцій та правовий статус токенів і криптовалют в Україні» (проект народного депутата Мушак О., який був лише представлений для громадського обговорення у 2018 році), «Про внесення змін до Господарського кодексу України з питань обігу віртуальних активів» (реєстр. №9359 від 03.12.2018), «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з вірту-

альними активами в Україні» (реєстр. №9083 від 14.09.2018), «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» (реєстр. № 9083-1 від 27.09.2018), «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами» (реєстр. №2461 від 15.11.2019), «Про токенизовані активи та криптоактиви» (реєстр. №4328 від 05.11.2020) тощо. Однак цього разу, з огляду на просунуту стадію проходження законопроекту №3637 існують вагомі підстави вважати, що ця спроба унормування такого цифрового феномену, як криптовалюта, стане успішною і незабаром Україна нарешті отримає документ, який закладе підвалини законодавчого регулювання віртуальних активів взагалі і криптовалют зокрема. Відтак, є доречним проаналізувати ставлення даного документа до кваліфікації криптовалют в системі об'єктів цивільних прав.

Одразу необхідно відзначити, що проект Закону України «Про віртуальні активи» взагалі не дає визначення поняття «криптовалюта», оскільки розглядає більш широкую категорію – віртуальні активи загалом. Як справедливо відзначив А. Овчаренко, віртуальні активи не обмежуються лише криптовалютами і включають ще такі об'єкти, як віртуальні товари (різного роду ігрові активи, облікові записи (accounts) користувачів, стікери тощо), віртуальні токени, доменні імена [6; с. 201-202]. Подібний підхід, з одного боку, дозволяє охопити правовим регулюванням всю палітру відповідних об'єктів, в тому числі перспективних, проте, з іншого боку, відсутність достатньої деталізації понятійного апарату залишає простір для множинних тлумачень і, як наслідок, певної правової невизначеності при роботі з конкретними видами активів.

Загалом же віртуальні активи визначені законопроектом *«як сукупність даних в електронній формі, яка має вартість та існує в системі обігу віртуальних активів. Віртуальний актив може бути як самостійним об'єктом цивільного обороту, так і посвідчувати майнові або немайнові права, зокрема, права вимоги на інші об'єкти цивільних прав.»* Аналогічною дефініцією планується доповнити і Цивільний кодекс України, для чого автори пропонують внести нову ст. 200¹ «Віртуальні активи» в главу 15 «Нематеріальні блага».

До даного визначення можна висувати претензії техніко-юридичного характеру, зокрема щодо неприпустимості з точки зору правил формальної логіки визначення категорії через саму себе, проте набагато важливішим є погляд законодавця (у разі ухвалення законопроекту у незмінному вигляді) на кваліфікацію віртуальних активів, зокрема і криптовалют, як об'єкта цивільних прав. Так, ст. 4 законопроекту зазначає, що віртуальний актив є нематеріальним благом, яке може мати самостійну цінність як таке (т. з. незабезпечені віртуальні активи), а може мати цінність в силу того, що посвідчує майнові або немайнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав (т. з. забезпечені віртуальні активи). Законопроект також конституює окремий вид віртуальних активів – фінансові, які визначає як актив, забезпечений правами власників пайових, боргових, іпотечних, деривативних цінних паперів, деривативних фінансових інструментів, інструментів грошового ринку, та встановлює, що віртуальні активи не є засобом платежу на території України.

Тобто Україна, по суті акцептуючи китайську, а не західну модель правового регулювання в даному питанні, пропонує на рівні законодавства зафіксувати підхід до криптовалют не в рамках існуючої класифікації об'єктів цивільних прав (зокрема не розглядати її як рухому річ – певний вид грошей), а розглядати цей феномен як «інше нематеріальне благо» і виокремити, таким чином, нову цивільно-правову категорію – віртуальні активи – та надати їй зовсім окреме правове регулювання.

Потрібно зазначити, що поняття віртуальних активів вже існує в діючому законодавстві, зокрема п. 13 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» №361-IX від 06.12.2019 визначає віртуальний актив як *«цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей»*. Цікаво, що проект Закону України «Про віртуальні активи» не пропонує наразі уніфікації цієї дефініції з дефініцією проекту, що знову є проявом недосконалої законодавчої техніки і може потягнути за собою суперечки, наприклад щодо можливості чи неможливості використання віртуальних активів для платіжних цілей.

Враховуючи популярність криптовалют та її анонімний характер, що значно підвищує корупційні ризики при її використанні, не оминув увагою цей об'єкт цивільних прав і Закон України «Про запобігання корупції» №1700-VII від 14.10.2014, який у зміненому у жовтні 2019 року тексті п. 6 ч. 1 ст. 46 «Інформація, що зазначається у декларації», не даючи окремого визначення поняттю «криптовалюта», помістив її у розділ «Нематеріальні активи, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї». Концептуально це також співпадає з поглядом проекту Закону України «Про віртуальні активи» на цей вид об'єктів цивільних прав як на нематеріальне благо.

Якщо перейти на рівень адміністративної практики, зокрема роз'яснень суб'єктів владних повноважень, то ми також побачимо значну динаміку поглядів основних регуляторів на цю проблему. Так, НБУ, який у

2014 році початково зробив висновок про природу криптовалюти як грошового сурогату [7] [8], вже у 2018 році змінив свою думку і відкликав відповідний лист [9]. Згодом, у спільній заяві Національного Банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 30.11.2017 було підкреслено, що *«складна правова природа криптовалют не дає змоги визнати їх ані грошовими коштами, ані валютою і платіжним засобом іншої країни, ані валютною цінністю, ані електронними грошима, ані цінними паперами, ані грошовим сурогатом»* [10].

Зрозуміло, що впроваджені у 2019 році останні новації законодавства про фінансовий моніторинг та про боротьбу з корупцією, з огляду на місце законів України в ієрархії нормативно-правових актів, змушують центральні органи виконавчої влади України та судову систему скоригувати свої погляди на правову природу криптовалюти, і все ж усталеної єдиної позиції всіх суб'єктів владних повноважень України з цього питання ще немає і, очевидно, до прийняття Закону України «Про віртуальні активи» поки що не буде.

Незважаючи на поточний стан і перспективу законодавчого врегулювання статусу криптовалюти в Україні як окремого об'єкта цивільних прав – іншого нематеріального блага (віртуального активу), уявляється, що дискусія з приводу доцільності і обґрунтованості саме такого підходу далеко не закінчена.

По-перше, суто з академічної точки зору, це входить у гостру суперечність з поглядами юридичної науки на саму концепцію нематеріального блага як об'єкта цивільних прав. Наприклад, підхід до того, що важливими рисами такого об'єкта є його яскраво виражений особистий характер, неможливість існування такого блага у відриві від суб'єкта без його згоди, відсутність майнового та економічного змісту [11, с. 134] є очевидно недоречним при розгляді властивостей криптовалюти. Тому або концепцію потрібно коригувати, або слід визнати помилковість запропонованої законодавцем кваліфікації криптовалюти і взагалі віртуальних активів як нематеріального блага.

А по-друге, і це найголовніше, відмова в кваліфікації криптовалюти в якості особливої форми грошей та заборона її використання в якості засобу платежу, що їх намагається запровадити держава задля гарантування свого центрального місця у економічній системі, суперечить прямому призначенню цього інноваційного продукту, його технологічній зручності та анти-етатистському менталітету українського народу, тим більше, що практична реалізація такої заборони є проблематичною з технічної точки зору. Криптовалюта, наприклад її найперший і досі найпопулярніший вид – Bitcoin, була задумана не як нематеріальне благо, а саме як вид приватних грошей, що поєднує переваги готівкових і безготівкових коштів, вільних від будь-яких видів обтяжень (зокрема арештів) і конфіскацій, державного контролю, фінансового моніторингу, обтяжливого валютного регулювання тощо. Той факт, що криптовалюта стала також об'єктом для спекулятивного інвестування, не позбавляє її первісного сенсу – полегшити широким верствам користувачів електронно-обчислювальної техніки здійснення платежів у віртуальному просторі (так само як спекуляції нафтою не позбавляють її основного значення сировини для виробництва палива). Головний технологічний та економічний сенс криптовалюти полягає у проведенні за її допомогою розрахунків в мережі Інтернет, куди все більше і більше переміщується центр економічного життя всього людства. І до тих пір, поки це технологічно зручно, поки це не призводить до уповільнення розрахунків (наприклад, через значний обсяг необхідних обчислень тощо), жодний штучний підхід держав до кваліфікації цього правового явища та рестрикції у його використанні не будуть життєздатними, тобто матиме місце фактичний вихід учасників правовідносин за запропоновані державою регуляторні рамки. Криптовалюта – це гроші в прямому сенсі цього терміну (хоча і не фіатні), тому з правової точки зору є доцільним визнати очевидне і намагатися знайти спосіб співіснування централізованої та децентралізованої фінансових систем так, аби не підірвати фіскальну спроможність держави і можливості для протидії легалізації коштів, здобутих завідомо протиправним шляхом, та фінансування протиправної діяльності.

Відтак, специфічне правове регулювання криптовалюти і її специфічна кваліфікація як об'єкта цивільних прав, що їх намагається запровадити Україна, на нашу думку, не будуть життєздатними у довгостроковій перспективі і потребуватимуть коригування за наслідками фахової дискусії у майбутньому.

Висновок: Підсумовуючи, можна зробити висновки, що Україна в питанні визначення правової природи криптовалюти наразі імплементує китайську модель, згідно з якою криптовалюта як об'єкт цивільних прав не класифікується у одній з традиційних категорій таких об'єктів (речі, в т. ч. гроші чи цінні папери / майнові права / результати робіт чи послуг / результати інтелектуальної чи творчої діяльності / інформація), а виокремлюється у новий вид об'єктів – інші нематеріальні блага, а саме : віртуальні активи. Подібний підхід дозволяє уникнути негайних правових ризиків для фінансово-економічної системи країни, а також є досить гнучким з точки зору правового регулювання даного технологічного та економічного феномену за принципом «з чистого листа». Проте суттєвим недоліком такого підходу, який іде всупереч тенденціям правово-

го регулювання криптовалюти найбільш розвинутими країнами з демократичним устроєм, є ігнорування Україною основного призначення криптовалюти – слугувати платіжним засобом, альтернативним фіатним грошам. Тому більш перспективним з точки зору ефективного регулювання державою правовідносин як приватно-правового, так і публічно-правового (зокрема фіскального) характеру було би визнання Україною криптовалюти в якості недержавного платіжного засобу (тобто по суті приватних грошей – валютної цінності, альтернативної національній чи іноземній валюті та дорогоцінним металам). Для цього у цивільному законодавстві об'єкт цивільних прав «гроші» пропонується розділити на два види : фіатні гроші, що емітуються державою (готівкові, безготівкові, цифрові) та приватні гроші (криптовалюти та електронні гроші). При цьому правовий статус криптовалюти високоюмовірно потребуватиме спеціального правового регулювання (шляхом прийняття окремого закону або внесення окремого розділу в Закон України «Про віртуальні активи», у разі набуття таким чинності).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The 2020 Global Crypto Adoption Index: Cryptocurrency is a Global Phenomenon. URL: <https://blog.chainalysis.com/reports/2020-global-cryptocurrency-adoption-index-2020>
2. Satoshi Nakamoto. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. URL: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
3. Рішення Суду Справедливості Європейського Союзу від 22.10.2015 р. у справі №C-264/14 «Skatteverket vs David Hedqvist». URL: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=170305&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=651981>
4. Про віртуальні активи : проект Закону України реєстр. № 3637 від 11.06.2020 / веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110
5. Про порядок денний п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання : постанова Верховної Ради України № 1164-IX від 02.02.2021 / веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1164-IX#Text>
6. Овчаренко А. Правове регулювання віртуальних активів та криптовалют в Україні: сучасний стан і перспективи. Юридичний науковий електронний журнал. Випуск 4/2020. С. 201-202. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2020/49.pdf
7. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin : роз'яснення Національного Банку України від 10.11.2014 / веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14#Text>
8. Лист Національного Банку України № 29-208/72889 від 08.12.2014 / веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14#Text>
9. Лист Національного Банку України № 40-0006/16290 від 22.03.2018 / веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v6290500-18#Text>
10. Спільна заява Національного Банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг щодо статусу криптовалют в Україні від 30.11.2017. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/spilna-zayava-finansovih-regulyatoriv-schodo-statusu-kriptoalyut-v-ukrayini>
11. Коробцова Н. В. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав / Н. В. Коробцова // Актуальні проблеми приватного права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 93-й річниці з дня народж. В. П. Маслова, Харків, 27 лют. 2015 р. – Харків, 2015. – С. 132–135.